

“ÖZ ƏSƏRİNİ

XANƏMİR TELMANOĞLU - “SAATIM BAĞDADDA QALDI”

- Xoş gördük, Xanəmir bəy.
- Xoş gününüz olsun...
- Təklifimizi qəbul etdiyiniz üçün minnətdaram. Səhbatin istiqamətini bilirsiniz. Hansı şərinizdən danışmağımızı istəyirsiniz?

- "Saatım Bağdadda qaldı".
- Sabah?
- Bu şərin yaradıcılığında zənn etdirəm icimai-ideoloji əhəmiyyəti var.

- Nə zaman, harda yazdınız bu bu şeri?
- 1999-cu ilin avqust ayı. Yaxın bir qohumumuz Məşəğdə Əncirlik tərəfə yaşayır. Bizi dəvət etməsə evlərini. İki günlüyünə (altı-bəşər) onlara getmişdik. Neçə gün idi canım elə biləsən acmışdı, yeyirdim, yeyirdim, yenə də aqlı hiss edirdim. Sonra bildim ki, yox, bu o aqlıdan deyil. Gecə yaxı yatanmışam, erkəndən qalxıb həyətdəki öncər ağacının dibində oturdum. Elə orda yuxuya getdim. Bu şeri yuxuda hündür sal daşların üzərində oxudum. Sözlər daşların üzərində gəh qabarır, gəh çökəlib qarışqa boyda qaralır. Oyandığımda həm tərlənmişdim, həm də həyətlə-bacada nə qədər cücü, həşərat vardı, üzərimi çitəmə qaplamışdı, əmöllü-başlı işğal olunmuşdum. Üst-başımı çirpib şeri yuxuda necə görmüşdümsə eləcə bir qəzetin kənarı boyunca köçürdüm. Bu hadisə ilk dəfə deyil, başıma gəlirdi, ona qədər yuxuda şeir oğurluğunu bir neçə dəfə həyata keçirdiyimdən, təcrübəm işimə gəlirdi. Şeir köçürülüb bitəndən sonra bədənimdəki o müdhiş aqlı da çəkilib getdi.

- Sonra nə oldu?
- Yazdıqdan sonra canımdakı narahatlıq itdi, aqlı keçdi, bir rahatlıq, fərhə doldu içimə, gəl gərsən. Şeri isə unudum və itirdim... Şeri köçürdüyüm qəzeti hara qoyduğuma da diqqət etməmişdim.

- Yəni fikri sizi məğlub etmədi mi anda?
- Eləcə baldı, yazdınız, yüngülləşdiniz və unutdunuz. Bir də qarşınıza çıxanda baxdınız ki, nəmiş orda köçürdüyünüz?

- Elə də demək olar...
- Nə zaman tapdınız, üstündən nə qədər vaxt keçmişdi?

- Bir il təxminən. Bir gün gözəlönməyə şeri köçürdüyüm qəzeti kitablarımın arasında tapdım. Bir də onda oxudum, baxdım ki, çap olunub, qəzetlərin birinə verdim, yayımlandı.

- ABŞ qoşunları hələ Bağdada girməmişdilər?

- Yox hələ... Şeri həmin hadisələrdən əvvəl yazılmış, hətta bir neçə il qabaq da üzə çıxmışdı.

- Necə təəssürat yaradı?

- İradələr oldu, yazmışdılar, dəyirdilər ki, Qarabağ boyda dördüncü var, kişinin oğlu Bağdada şeir yazır...

- Qərbi bir başlanğıc olub... Maraqlıdır, o şeri nədən doğa bilirdi? Bağdada xüsusi maraqaqdan, sevirdiniz mi o şəəri, olmuşduzumu Bağdada?

- Olmamışdı. Bu şərin yazıldığı orfədə monim Bağdada bağlı heç bir hissim, duyğum yox idi. İndi, üstündən illər keçəndən sonra elə başa düşürəm ki, bu şüurlu bir

göndərmə idi. Yəqin şairlik-filan bələ noqamların mahiyyətinin addır... O zamanlar hər birimizdə olduğu kimi, daxilimdə bir anlamadığım narahatçılığım qabarıb çökilmələrlə mənə müşahidə edirdi. Elə bildirdim yaxınlaşdım kimisə itirəcəm. Ancaq o narahatçılığımın şəxsi qorxu hissi olmadığımı fərqi sonralar bildirdim. Şəxsi fonda, ağırlıqda, simada görünür, toplumsal ciddiyyətiylə birdən püsürkür - buna deyirlər yoqın.

- Bağdadin hardasa alt qatda yaşadığını, sıxıldığını, yuxunun köməyi ilə vurdugunu söyləmək olarmı bu şeirlə? Yəni, sanki siz şeri deyil də, şeri sizi tapmış?

- Bilirsinizmi, bizim yazarların savaşı yoxdur. İki mən qarşıq biz hələ də keçən əsrin 80-ci illərində qalan bir zehniyyətə sahibik. Heç bir sorun, məsuliyyət daşmır. Halbuki heç şair deyil, bir insan olaraq dünyada necə hadisələr baş verir-versin, onları dərk etməyə, o hadisələrə töhfə verməyə sanki can köçürk.

İraq hadisələri baş verməmişdi, Bağdad xarabazara çevrilmişdi, lakin mən ona qədər "Ananın oxlovu", "İndi sağı ol ya dövş", "Doqquz qoşma", "Su gülün harasında soyuyur", "Qarğa beyni yeyənlərə namə", "Təbriz" kimi şeirlərimi, "Turañçılıq alibadən başlayır", "Olifba imperiyası" kimi yazılarımı qələmə almışdım. Bilirsiniz, mən bir müddət İstanbulda yaşamışam, orda təhsil almışam, bəlli bir çevrən olmuş, çox şeylərin şahidi olmuşam. İstanbulda İslamla daha da yaxınlaşmışam. Bütün bunlar inanıram ki, həm də şüurlu olaraq monim "Saatım Bağdadda qaldı" şerimə işiq tutub. Ondan təxminən bir il əvvəl, 1998-ci ildə də başımdan bir Bağdad mövzusu keçmişdi, o zaman "Bağdaddan dönmə durnal" hekayəsini yazmışdım. Azərbaycan milli azadlıq hərəkatından bəhs edirdim.

Şeirdən bir qədər sonra, artıq 2003-də ABŞ qoşunları İraqa girdilər. Demək olar dünyanın qədri dəyişdi. Odur-budur ölümlər, qanlar, əzablar əskilim, milyonlarla insan o yerlərdən, Yaxın Şərqdən didərgin düşdü.

- Yəni, demək olarmı ki, bu şeri həm də öncədən göndərən bir məsajdır... Heç düşündünüz mü sonralarda- niyə məhz siz, niyə sizə göründü bu şeri və niyə məhz bu şeri?

- Öncə düşünməyə adlandırmadım. Ancaq mən bu şeri qədimdə olan yerini anlamğa başlamışdım. Bu şeri necə olur-olsun, monim tərəfindən yazılmışmış kimi bir düşüncəyə də gəldim sonralar. Bu şeri qədər bir hazırlığın vardı. Mən dərd edirdim ki, məsələn, Qarabağ bizim sorumuz əsa da, bizim dərdimiz əsa da, həm də başqalarının özünü öldürü qəsdə, özlərinin gəlir yerini, qazanc mənası, bozi çətiyalarını çözmək üçün bir vətəyidi. Ancaq işin içində Bağdad olunca gerçəklərini qaydaşı dəyişir. Bizi Qarabağsız qoyan gerçək Osmanlıdan uzaq düşməmişdir, bir ulusun birliyinə pərpərpə olmasına rəvac verməmişmiş olmuşdu. Hansı ki, bir zamanlar Osmanlının bir parçası olan bu məkanda bizim Füzulimiz doğulub böyümüş, dilimizi zənginləşdirmiş, serimiz əs yüksək zirvəyə qaldırılmışdı. Sonradan bu şeirlə də andlandı ki, Qarabağ deyən bir millət övlədi, eləcə o ecazla da Təbriz demək, Bağdad deməkdir. Bu məsələləri öncə sözi, poetika, fikir, düşüncə həll etmişdir. Düşünürəm ki, çağıda Türkiyə dövlətinin ideoloji boyutdakı savası, xalqın həm sərdərlərin içində, həm də çözüldü apardıqı mübarizə monim yazdığı bu şeri nə qədər görəkli olduğuna da bir

ışarədir.

- Siz yuxarıda İslamla bağlı bilgilərinizin şeri həmduğuna işarə edirsiniz, mən isə elə bilərəm, bu şeri tam başlanğıc gədir. Məsələn bir misrasında deyirsiniz ki,

... "ən quş qonmaz ağacından almasındır kas

içindən saat çıxar
əqrəblərinin biri Məkkədə İstanbulda biri su üzündəki o batmaz yaranışında mən Bağdadda qoydum saatımı..."

Saat və alma, gəlişim və ilk. Vo ya-
"Tənqiri dağlarından bir şəhərə necə baxdığını..."-Göy türklərə işarə...

- Tobii ki... Deyiləsi məsələlər çoxdur. Fikir verirsinizsə, bu şeirdə zaman, vaxt anlayışı daha qabarıq və ön plandadır. Gəh tarixə, gəh öz ruhuma, gəh da saata, vaxta diqqət çəkilir. Aradan illər keçəndən sonra zaman göstərdi ki, biz müsəlmanlar və türklərin gerçək zamanı elə orda - Bağdadda idi. Biz ora sahib çıxa bilmədik. Türklər də bu yerlərdə zamanında müdaxilə edə bilmədilər. Çəmbər daraldı, fürsət genişləndi. Sonda bu il Türkiyədə baş verən o çevrilişin altından əslində 1453-cü il çıxdı. Son demə, bütün bu savaşlar Türkiyəyə məsələni həll etmək, Ayasofiyaya, Boğazlara sahib çıxmaq, İstanbulu yenidən bir xristian şəhərinə çevirmək üçündür...

Bizim bəzi nöqtələrdə Yer üzündəyken başımıza tac qoyduran başlanğıclarımız var. O

Mənə elə gəlirdi ki, Bağdadın hər qarışının tozunu dumana qatsalar belə, yenə də HAQQ üzündə olan gerçək bir Bağdad var ki, kimsə ona toxuna bilməz. Şerim deyəsən ...oralardaydı.

başlanğıcların gerçəyi Bağdad olmasaydı, saatımız da orda qalmasaydı, niyə Şərqi, müsəlman dünyasını yerlə-yeksan edirlər? Bu nağıl deyil ki, gözümüzün önündə baş verən olaylardır.

- Bəlkə bu şeri ruhun hələ inanc fərqliliyinə bölünmədiyi zamanların seridir, necə ki, saat da şərtdir, zamansızlıqdır, məkənsizliqdır... Siz sanki zamanı irəliyə çəkirsiniz, halbuki alt qatda maddi deyil, mənovi, işğal olunmamaqcaq bir Bağdad şəhər var... Bəlkə da hələ heç nəyin olmadığı bir yer var orda, ən təmiz həyaliyə... Niyə mən bu şeri o dərin ruhdan alməndəm, hər şeyin hələ olmadığı yerə çıxıb gəldiyini düşüncürəm.

- Əlbəttə, bu şeri zahiri qatından çıxıb poetik inceliklərinə varsaq, sizin dediklərinizə gəlirik.

- Siz yoqın həm də düşünürsünüz ki, tarixlə yətinəncə məlumatlı olmanız, fikrinizdə davamlı siyasi gedişatları dolandırmanız təsir edib bu şeri yaranmağna?

- Ona qədər yoqın ki, ruhumda dolşan ümmətçiliklə bəhəm bir Turan mədəniyyəti sevdimən da olduğuna danırmam. Bu şeri həm də qədim və ilkin mədəniyyətlərin təşəkkül tapdığı bir məkannın sakrallığını yansıtmaq cəhdidi... Bu şeri yazan adam, Təbrizdən də şeri yazsa-yaza ümmətçiliyyəti əsiq bir şeri olsa da, Orxon -Yenisey əlifbasına da vurğun birsirdir...

- Efirafıları aqram yavaş-yavaş...

- Bağdaddan yazan, Orxon-Yenisey əlifbasının enerjetik cəktəzinin mədəniyyəto nələr əsladığının oyaqlığını yaşamalardı deyo düşünürəm. Biz əslində millətçinin, ulusumuzun yazılmış qədrini hər birimiz öz avamızla oxuyur, öz ritimimizlə səsləndiririk ki, uyumadığımızdan aqah olsunlar. Ədəbiyyatımızda son 150 ilə qədər yerimizizin-yurdumuzun adlarını şeirlərdə, poetikalarda olmadığının fərqi düşüncə yoqın ki? Önemli deyil müxtəlif millətlərin şairləri öz ölkə və yurdlarının adına şeir yazıb, ya yazmayıb. Axı sən qədrin, onun-bunun qədrindən fərqlidir. Sən öz metafizik oxlaqını bu planetdə qurmaq istəyirsənə, bunu şeirlə, sözlə, poetikayla, düşüncə ritullarıyla həyata keçirə birlərsən... O baxımdan bozi mövzuların və şeirlərin yazılmasını vacibliyi ilə bəhəm, o nümunələrin dəyişik və yenilikçi ruhdan qələmə alınması lazımdır.

- Lakin bir yerə də Bağdadın şeri yuxuda gəlmiş...

- Bəzən mənə elə gəlir ki, bir ulusun tarixi onun fərdlərinin yuxularında toplanır və fərdin qədrindən, taleyindən cizgilərə, fərqli nüanslara, işarələrə çevrilir. Elə bilirm ki, bu şeri də monim o sandan olan payım və işarətimdir... Olsa bilən elə də güclü şeir deyil, ancaq mövzuya hələ də bayırlam, gerçəkənd... Bu şeri bəlkə də daha yaxşı, daha istedadlı yazmaq olardı.

- Lakin bu artıq işarə deyil, düşüncənin qarışdığı bir mətn olacaqdı. Yeri gəlmişkən, sonra tapıldı, çapa verəndən əvvəl nəyisə özüşdünüzü məntəndə?

- Bir kolmasinə də toxunmadım... Siz baxırsınız mənim bütün şeirlərimdə bir başlanğıc var, eyni şəkildə. Quran bu şeri ilk misraları fərqləyirdi. Aradan ayosdır. Əlif. Lam. Mim... Yalnız bir yerində hərf düzəlişi çitmişəm "qoşa-qoşa" yerinə "qoşa-qoşa", burdakı "qoşa-qoşa" qəçmaq fəlitdir, yazmışam. İnanm, necə var eləcə qalıb.

- Saat... Məslən, mən burada saatı əslində zamansızlıq, məkənsizlik, hətta heç nəsizlik kimi duyuram, bəlkə başqa bir oxucu başqa bir fikrə sahibdir. Lakin bil-mək istəyirəm, burda sizin "Saat" nədir?

- Konkret deyərim - mədəniyyət. Biz orarlardan başlayırıq. Əgər o torpaq Füzulini yetişdirdisə, şeri o zirvəyə o içlim qaldırdısa, saat o şeirdə mədəniyyətdir...

- Mən hələ zamanın başlanğıcında yerdəki Bağdadı düşündüm. Tokrak kimi görüncək, lakin düşündüm, şeirdə dəyişirəm ki, hələ zaman yoxdu, əla məyvası bölünmüşdü, yeyilməmişdi, əla ruhumuzun Bağdadı vardı... Ya da Bağdadın ruhu vardı artıq...

- Siz lap dorinə gedirsiniz. Mən istəyirdim sadəcə orada şeirdə verilən mesaj yerinə çatısın. Həm də düz tutmuşunuz. Yəni Bağdad deyəndən bir də Bağdadın tarixdən bəlli moşur əla mə bağlı olub, həm də əla

DANIŞDIR"

Sadəcə yazmalı, nə yazmalı olduğumu bilirəm və öz şeirlərimə hörmətlə yanaşıram. Çünki bir yerlərində məni qoruyacaqlarına və gizləyəcəklərinə inamım çoxdur.

da bir şəhərdir, türkün qızıl alması. Həm də yerlərdə nöyi tapsan, nöyi bəolsən, içindən bir ulusun sevdəsi, mədəniyyəti, Yaradana bağlılığı əhdi çıxar... Bir də bizim dediklərimizin və yazdıqlarımızın təbii ki, bir öncəsi, bir ilki vardır. Arxetipi də demək olar bunun əsl gerçəkliyi. O yarıntıdakı Onunla olan dialoqumuzu sanki. Bu şeirdə bir öymək, bir uca tutmaq yaklaşımı var, hiss edirsinizsə. Yəni ki, bizzə ata elədiyini bu yerlərlə sahib çıxma bilməsək də, onu ruhumuzda qoruyub bilirik. Bizim buralarda qoruduqlarımız, sahib çıxdıqlarımızdan qan ağlaya bilirdi. Bağdada bir neçə saatlığına, türküyü dostlarımla və məhz onların sayəsində getmişdim, məqsədim ora getmək və dönməkdir... Anlamağa çalışıram: Bağdad bizə görür, Bağdad mənə görür. Mən Bağdadı görə varam, yoxam qarşılığı bu cümlədən sonra bir sual kimi qoyulmuş. Qoyulmazsa, yəni Bağdadın mənə görə var olma bağı, bağlantısı ona qarşı qolban, ruhan, süürün bir az böyüməyimi, bir az iri olmağımı tələb edirdi. O zaman mən heç vaxtı heç yerdə "mənəm votəmin Azərbaycanca" - yaza, deyə, eşidə bilmərəm. Bizim Azərbaycan adını mənəvi, modəni, sakral rızığını ögürlədiyimiz, kəsdiyimiz, ya hansısa tarixi fosadlardan dolayı gizlətdiyimizin forqına varamsan da, ən azından bu günəhimi yazılarla gədməyə cəhd edirəm. Tarixi günahlarımızın, bağdadlarımızın bizi duymasına məəcəllik tələdiyini də bilmək zorundaydıq.

- Üzmüşdümü sizə gördükürsünüz? Ya qın ki, saat, yəni ki, zaman artıq Bağdadla durna dilində danışmırdı, silah dində danışdı, dağıntı dilində danışdı... Artıq saatınızı tapamırdınız bir baxımdan orada...
- İnanın, orda bir küçədə saatlar gördüm yəni atılmış... Mənim saatıma gələndə isə, mənim "saatım" orda ola bilməzdi artıq. Çünki mənim "saatım" ilahi qatda öz ritmini yaşayırdı. O şeirdəki saat, təbii ki, mənim saatım deyildi, o şeirdəki saat bəli Ulus haqqındadır. Yarımtıq qalmış, tamamılamamış bir davamızı var ki, mən o "saat" - zamana döntösün və qıyımata qədər bitməyəcək bizə sevda bəxş edəcək savasın hesabına yazdım o şeri...
"-Bağdadın zamanı qapanıb"- deyə düşündünüzü orda, ruhdan düşdünüzü?
- İnsanlar kimi şəhərlər də ölürlər. Deyərsən Bağdad da sonsuzluq yolçuluğuna çıxmışdı. Onun soxmalarını hansı şəhərlər geyinməyə hazırlaşdı görəsən. Onsuz da Bağdadın kitabxanasını oda versələr də, nə vaxtsa ən yeni, ələ düşmüş məoxəzlər, əlyazmalar, qədim kitablar Avropanın, Amerikanın drezdənlorindən, vatikanlarından üzən çərçəyə, Bağdad vurulub meyiti ortalıqda qalmış igid idi, kimsə yaxın durub yerdən götürmədi.

Hor şəhərin sakrallıq çorən bə ölmüşdür. Şəhər var ki, yerləşdiyi coğrafiyaya uyğun olaraq, monovi ölümlünü yaşayır. Şəhər var ki, mədəniyyətə sorunu, mosuliyəti də yaşayır. Nəco məhv ediləcəyinin əzabını yaşayır. Ancaq Bağdadın ölümlü şöhdənəydi. Onun əbadi və gerçək bir yerlərimizdə diri qaldığı hiss edirdim. Onu da hiss etmişəm ki, bu şeri Bağdadın karmasından yazılmış, Bağdadın ən əsrarlı energetikasından tutdurmış şeirdir.

- Sonra nə oldu?
-Sonra, gerisi təbii ki, hər kəsin bildiyi bir fəlakət. Hor gün televizor ekranlarından bənşiyən görüntülər evimizin içinə qədər gəlməkdə. Ancaq bu yazdığım şeri üçün o gördüklerimiz daha önəmli deyildi. Çünki bu şeri də on qədər olmaya bir enerji daşıyıcısı kimi yaşamaq istəyirdi. O dağıntılar öndündə, o to-

laşlar içində mən qorubə də olsa, görürməyən, bilinməyən bir Bağdadın olduğunu təkrar də olsa vurğulmaq istərdim. Mənə elə gəlirdi ki, Bağdadın hər qarışının tozunu dumana qatsalar belə, yəni də Haqq üzündə olan gerçək bir Bağdad var ki, kimsə ona toxuna bilməz. Şerim deyərsən...oralardıydı.

- Bu çox gözəldir həm də... Duyduğum... İçinizdəki Bağdadı deyirəm...Yeri gəlmişkən, geri qayıdarkan Bağdadın nə gətirdiniz?
- Sən belə bir sual verirsən, mən hələ qayıtmamışam, ordayam. oralardıyam - deyirəm...
- Bu şeri ucaadın, hardasa, ya öz-özünü oxuduğunuz oldumu?
- Kimsəyə oxumamışam. Yalnız iki dəfə Türkiyədə açıq havada beynəlxalq bir şeir şölonədə dövətli ikon, sıra mənə gəldiyində çıxdım ki, bu şeri oxuyam, azan oxundu, dayandım. Azan qurtarandan sonra yenidən oxudum. İkinci səfər də Əşkişəhərdə şeir oxuyarkən - bu şeri, azan oxundu, durub gözlədim. 2008-ci ildə isə bu adda - "Saatım bağdadla qaldı" kitabımı çıxdım...

- Şer öz bərinizdə varmı?
- Ümumiyyətlə, şerini öz bərinizə, sonra hardasa öz bərinə deyən adamlara birtəhər baxıram, mənə bu cərdəliqliq anlaşıqlı gəlmiş, çatmır. Mən öz bərinə deyəcəyimi şeri yazıram, onu eləcə yayırlayam, yəni deyirəm gədir...
- Bu şeri həkayəsini yazmaq istərdinizmi?
- Düşünməmişəm... Ancaq yaz, ona, daha doğrusu, bu hadisəyə uyğun gələn bir həkayəmin olduğunu bilirim. Elə o il yazılıb. 1999-da. "Ölümdən qaçan" həkayəsi.

Qorubədir, çünki bu hadisəni nəzərdə tutub yazmamışam. Ancaq şeri soruşanda xatırladım ki, o durumu verən bir həkayəm var.

- Xənomir boy, bütün anladığınızınla yanaşı, bu şeri sən verdiyi hansı hiss var ki, onları da paralel olaraq yaşayırsınız?
- Həmişə o şeirdən so ra necə rahatlandığımı xatırlaya bilirim. O şerimin içində bir çox şerlərimin gizləndiyini də fərqləndirəydim. Yazılan, ya yazılmayan ola bilər...

Ancaq hesab edirəm ki, bu şerim öz yökünü "ağğğbaaaaggg", "Vyananın qapısı təkə", "osmanlı", "MAQ-lar" r.ə.m.ə.n.ə.ə.ə. verdi. Üzərində durduğumuz şerimin gerçək sığılı və sağlaml məsajları bu mətlərimdə açıdır.

- Ümumiyyətlə, şerlərinizə, mətlərinizə xüsusi həssaslığınız varmı?
- Nə mənədə?
- Mən səhəbtin başında şerini adını bilərəkdən yalnız yazdım. Gözlədim ki, görək reaksiyanız nə olacaq?
- Fərqləndiyim... (Gülümşəyir) Dedim birdən inciyorsiniz-filan. Amma düzəltməyi üçün sonda bildirəcəkdim. Əşləndisə diqqətliyəm, bilirm ki, bir söz belə deyil, məhz elə yazıldısa, mən "elə yazılmış" sözdə deyiləm.

- Xənomir niyə şeri yazır?
- Sadəcə, yazmalı, nə yazmalı olduğumu bilirəm və öz şeirlərimə hörmətlə yanaşıram. Çünki bir yerlərində məni qoruyacaqlarına və gizləyəcəklərinə inamım çoxdur. Niyə? Çünki kosmik gedişatın və metafizik olayların gizlinə çöklişidə daha uyğun və ruhanini olduğunun qonaqlındayam. Onsuz da insanla bağlı olan nə varsa, aşkar üzərində yaşayırsız, zahir üzündə dşa vurur, şökillənir, görünür, fikir formalaşdırır. Ancaq qorunmaq, ilkin yurduna doğru geriyyə döndüşmə təhlükəsizliyini təmin etmə baxımından gizlilər hər zaman əsas rol oynayırsız. Çünki bütün gizlilər oxlaq ölüsüdü... mədəniyyət təromesidir. Şeirdə yönləndiyim istiqamət, estetik ələm, həm mövzular, həm də onları yazma üslubun, ifadə təzə baxımından mənim bu dünyaya və bu həyatda var olmanın bitüvlü-

yünü təşkil edir. Mən öz şeirlərimin, yazılarım üzərində nəzarəti olan və onlara hökm etməyi bacaran, mövzularımı dərək edib onların ağırlığını daşmağa gücü yetən birisiyəm. Mövzularımın qarşısında gülcünə birisi olmadığını da anlıyram.

- Sizin şeirlərinizin, əlbəttə, digər mətlənlərinizin də, lakin biz şeri üzərində danışırıq, birmənəli olaraq hazırlıqlı oxucu üçün olduğu deyilir...
- Göründüyümdən və bilindiyyəmdən də çox gerçək adamam. Reallıqları və gerçəkliyi o qədər dərək edir və anlıyram ki, yazı prosesində, yaradıcı dağın təzyiqindən, bunun inkası bir az mistik, bir az təsvəvvüfilə alınıb bolka.

Məni ancaq şeirlərimlə aşkarlamaq mümkün deyil, yazı həmişə karakterin tərsinə vurur. Haqqənə yazı müəllifi, müəyyən döndərdə, diri göstərib öna verir, özü isə çıxdığı yerlə qaldığı yer arasında ilahi harmoniyaya çox qonduramaqla uğraşır. Mənə, deyərsən Qollosfer də, Cəmil Məric də belə deyir. Nisbətə də yanaşmaq olar bu anlayışa. Şer. Mən həmişə yuxuda şeri yazıram ki? Bir də onu da qeyd edirəm ki, bir adam desə və yazsa ki, məsələn, hər hansı bir şerini yuxuda yazıb, gerçəkəndən əsələşsən, mənə bir az da əşqəliyəci nəzarətlə baxaram. Əşləndisə, belə şeyləri də səmədiyimi bilmişiniyəni istəyirəm. Halbuki "Saatım bağdadla qaldı" və bir neçə şeirim elə yazılıb. Açıq, ger-bol "yuxu", "mistik", "metafizik", "parapsixoloji" sorsomləmələr zəhləmi (təkməklə yanaşı, nədənsə mənə hom də utandır. Hom də əsələşdirir. İrrəal anlayışları və münasibətlərini, təsir-ələmlərini də öləüşünən, dozastım olmasa gerçəkdir. Yəni hazırlıqlı oxucular üçün yazdığım haqda fikirlərdə gəldikdə isə, öny deyə bilərəm ki, yazılardan utanə duyaacaq dərəcədə qürurlu birisi deyiləm. Yazıram və yazmaqda davam edirəm. Kimlərsən öz intellektini yazılardan üzərində sınaqdan çıxarməyənə gərəok yox. Duyarlı olmaq yetər.

-Xənomir boy, bir də dostlarınızdan, qələm adamlarından xəbər alıq, sizin şeirləriniz içində hansıları daha çox sevirlər deyə. Yuxarı-aşağı eyni adət çöklişidə "Səms", "Yağmurun istatidığı çərəkə parçası", "Uşaq qəbri", "Sü gülin hərətəmədə soyuq", "Qarğa beyni veyanlara nənə" və "Saatım Bağdadla qaldı"... Rəzənimizi bu şeirdə?
- Mən bəroəkət... buna da şükür (gülür), əziyyət çöklişlər...
- Səndə təşəkkür etmək istəyirəm. Səhəbat üçün, bu və digər gözəl şeirlər üçün... Ümidvaram sizi çox yormadıq və bezdirmədik.
- Qətiyyənlə bəzdiricilik və usandırdıqlı olmadı. Mən də sizə təşəkkürümü bildirmək istəyir və bu layihənin uzun müddətli olmasını diləyirəm.
- Təşəkkür edirəm.

Səhəbatlaşdır: Hədiyyə ŞƏFAQƏT

rimiz ilkin yurdumuzdakı - Barzəhdəki yerlərimizin bir uzantısıdır təbii ki...

- Bir yolla tellər qırılmas...
- Bizlər elə duruma düşmüş birlirliyə ki, sanki bütün gücümüzü, bütün imkanlarımızı istifadə edib qurtarmış, indi sadəcə ələcimiz ruhumuzla, yəni sözümlə, yəni ilkin doğuluş, törəyiş yerlərimizlə bir bağ qurmağa qalır...
- Bağdadla əldə etməzmi?
- Oldum...
- Haqiqətənmi? Nə zaman?
- O şeri yazıldıqan çox sonralar...
- Şerini Bağdadla pıçıldamaq keçdimi içində?
-Orda ən çox bu şerini son bəndi keçirdi içində nədənsə...
"...durub da uzun-uzun üzümə baxar anam sanaram bəs Bağdaddayam günəş doğarkən mən o şöri xatırlayaram saatım, saatım Bağdadla qaldı".

- Sizcə, Bağdad sizi duydu mu? Bağdad necəydi?
- Bu barədə danışmaq istəmirəm deyil də, sadəcə danışmaq çətindir. Mən gördüyüm yerlər dəhşət və bərad gündəydi. O yerlər elə günə salmışdı ki, adamın içi hər gördü-

ğundan qan ağlaya bilirdi. Bağdadla bir neçə saatlığına, türküyü dostlarımla və məhz onların sayəsində getmişdim, məqsədim ora getmək və dönməkdir... Anlamağa çalışıram: Bağdad bizə görür, Bağdad mənə görür. Mən Bağdadı görə varam, yoxam qarşılığı bu cümlədən sonra bir sual kimi qoyulmuş. Qoyulmazsa, yəni Bağdadın mənə görə var olma bağı, bağlantısı ona qarşı qolban, ruhan, süürün bir az böyüməyimi, bir az iri olmağımı tələb edirdi. O zaman mən heç vaxtı heç yerdə "mənəm votəmin Azərbaycanca" - yaza, deyə, eşidə bilmərəm. Bizim Azərbaycan adını mənəvi, modəni, sakral rızığını ögürlədiyimiz, kəsdiyimiz, ya hansısa tarixi fosadlardan dolayı gizlətdiyimizin forqına varamsan da, ən azından bu günəhimi yazılarla gədməyə cəhd edirəm. Tarixi günahlarımızın, bağdadlarımızın bizi duymasına məəcəllik tələdiyini də bilmək zorundaydıq.